OSIYO TEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

“SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA IQTISODIY BOSHQARUVNI OPTIMALLASHTIRISH: SAMARADORLIK, INNOVATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

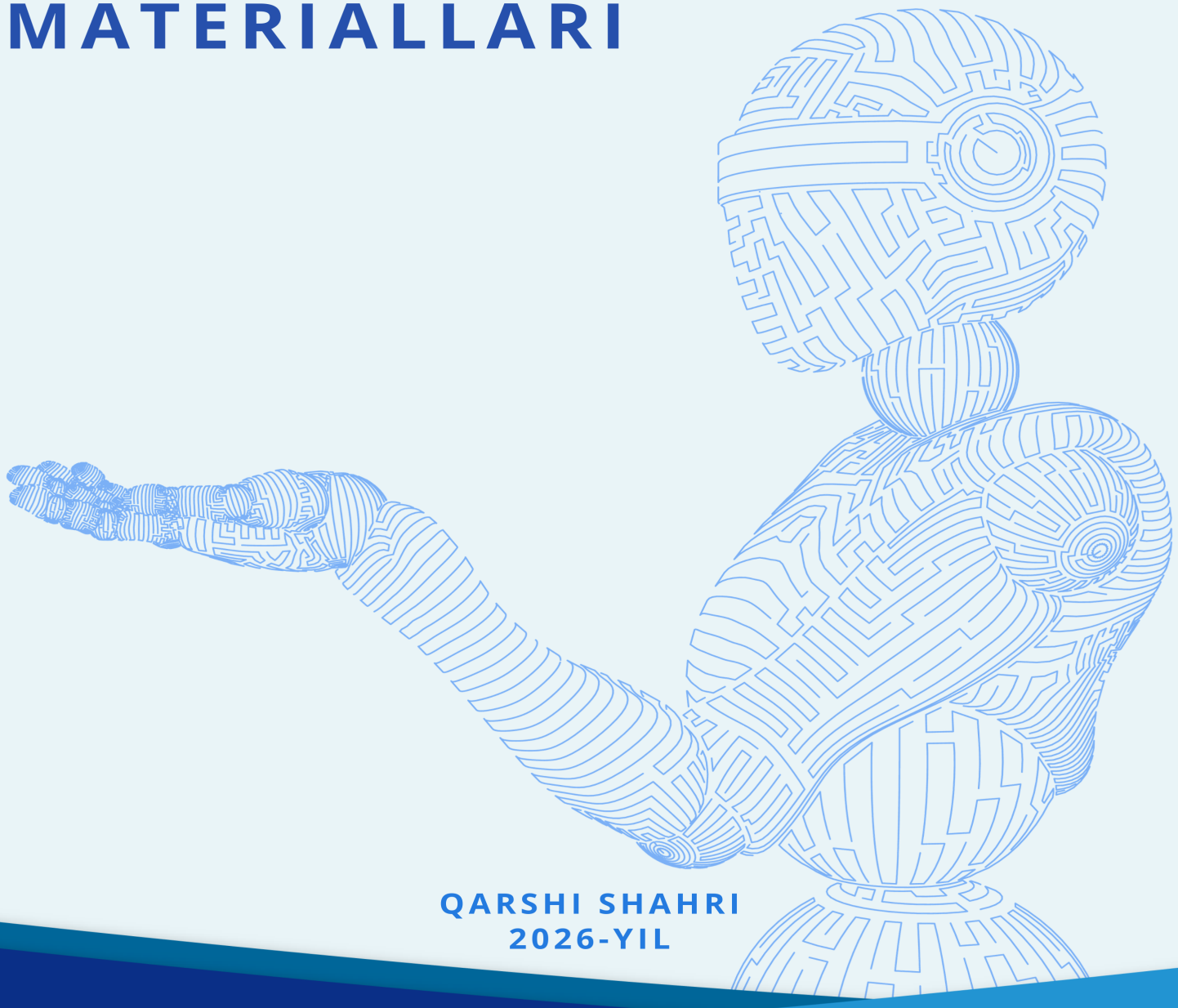

QARSHI SHAHRI
2026-YIL

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

OSIYO TEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA IQTISODIY BOSHQARUVNI OPTIMALLASHTIRISH: SAMARADORLIK, INNOVATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH

mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari 2026-yil 13 – 14-mart

QARSHI – 2026

Barchamiz kiberhujumlar va bozor manipulyatsiyasi xavfini yaxshi bilamiz. Ommaviy axborot vositalarida "deepfake" bilan bog'liq shov-shuvli holatlar yoritilgan, biroq bu muammo "muz tog'ining faqat ko'rinib turgan qismi" bo'lishi mumkin.

Regulyatorlar "olovga olov bilan qarshi kurashishlari", ya'ni nazorat texnologiyalariga (sup-tech) sarmoya kiritishlari zarur. Bu texnologiyalar sun'iy intellekt yordamida ma'lumotlarni qayta ishlash, firibgarlik va boshqa xavf-xatarlarni aniqlash imkonini beradi.

Bugungi kunda bu usullar pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashda samarali qo'llanilmoqda. Biroq noqonuniy faoliyat yurituvchilar yanada murakkablashib borayotgan ekan, nazorat qiluvchi organlar ham shunga mos ravishda rivojlanishi kerak.

Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (XVJ) faoliyati

So'zimni ushbu yo'nalishdagi XVJ faoliyatini ta'kidlash bilan yakunlamoqchiman. Jamg'arma global moliyaviy sektor siyosatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi va yangi xavflar yuzaga kelganda xalqaro tashkilotlar hamda standart belgilovchi institutlar bilan yaqindan hamkorlik qiladi.

Bundan tashqari, biz rivojlanishlarni doimiy ravishda kuzatib boramiz. Yaqinda e'lon qilinadigan Global moliyaviy barqarorlik hisobotimizning bir bobi sun'iy intellekt kapital bozorlarini qanday o'zgartirishi va kengroq ma'noda moliyaviy barqarorlikka qanday ta'sir ko'rsatishini tahlil qiladi.

Jamg'arma, shuningdek, a'zo davlatlarga moliyaviy barqarorlikni boshqarish salohiyatini oshirishda faol yordam beradi va bu yordam doirasiga sun'iy intellekt bilan bog'liq ishlarni ham kiritmoqda.

Kelgusi yillarda sun'iy intellekt olib keladigan barcha imkoniyat va xavf-xatarlarni samarali boshqarish uchun aynan shunday hamkorlikka asoslangan yondashuv zarur bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Li I., Shin YJ Fintech: Ekotizim, biznes modellari, investitsion qarorlar va muammolar // Biznes ufqlari, 2018. No 61 (1). B. 35-46. DOI: 10.1016 / j.bushor.2017.09.003.

2. Puschmann T. Fintech // Biznes va axborot tizimlari muhandisligi. 2017 yil. 59-son (1). B. 69-76. DOI: 10.1007 / s12599-017-0464-6.

3. Haddad C., Hornuf L. Global fintech bozorining paydo bo'lishi: iqtisodiy va texnologik determinantlar // Kichik biznes iqtisodiyoti. 2019. No 53. 81-105-betlar. DOI: 10.1007 / s11187-018-9991-x /.

4. Jaksic M., Marinc M. Aloqa banki va axborot texnologiyalari: sun'iy intellekt va FinTech roli // Risklarni boshqarish. 2019. No 21. P. 1–18 DOI: 10.1057 / s41283-018-0039-y.

5. Bachinskiy A. AIning moliyaviy xizmatlarda o'sib borayotgan ta'siri: oltita misol // Ma'lumotlar faniga. URL: https://towardsdatascience.com/the-growing-impact-of-ai-in-financial-services-six-examples-da386c0301b2 (kirish sanasi: 22/03/2020).

6. Sebastyen Menye. Moliyadagi sun'iy intellektning ta'siri va muammolari // Xalqaro bankir. URL: https://internationalbanker.com/finance/the-impacts-and-challenges-of-artificial-intelligence-in-finance/ (kirish sanasi: 22.03.2020).

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANGAN HOLDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INTELLEKTUAL RESURSLARNI BOSHQARISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI

Abduvohidova Gulshan Akmalovna
SamISI Menejment kafedrasi assistenti
+998973967545
gulshanabduvohidova@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarishning zamonaviy yondashuvlari hamda ushbu jarayonda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish mexanizmlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda inson kapitali, bilim resurslari va raqamli texnologiyalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik ochib beriladi. Shuningdek, sun'iy intellekt asosida qaror qabul qilish, xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqolada xizmat ko'rsatish sohasida intellektual resurslardan oqilona foydalanish barqaror rivojlanishning muhim omili ekanligi asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, xizmat ko'rsatish sohasi, intellektual resurslar, inson kapitali, raqamlashtirish, boshqaruv samaradorligi.*

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida xizmat ko'rsatish sohasi iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Mazkur sohaning samaradorligi nafaqat moddiy resurslar, balki inson kapitali, bilimlar, tajriba va innovatsion salohiyat kabi intellektual resurslardan qay darajada samarali foydalanilishiga bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi xizmatlar sohasida boshqaruv yondashuvlarini tubdan o'zgartirmoqda.Xizmat ko'rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish muammosi hozirgi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chunki xizmatlar sifati, mijozlar qoniqishi va raqobatbardoshlik darajasi ko'p jihatdan xodimlarning bilim va malakasi, shuningdek, ularni qo'llab-quvvatlovchi raqamli texnologiyalarga bog'liq. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt texnologiyalarini boshqaruv jarayonlariga joriy etish xizmat ko'rsatish sohasida samaradorlikni oshirishning muhim omili sifatida namoyon bo'lmoqda.Mazkur maqolaning asosiy maqsadi sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda xizmat ko'rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish va ularning samaradorligini oshirish mexanizmlarini ilmiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot xizmat ko'rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish va samaradorligini oshirish jarayonlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda umumilmiy va maxsus tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv asosiy metodologik tamoyil sifatida tanlandi, chunki xizmat ko'rsatish sohasi murakkab va ko'p omilli tizim hisoblanadi.Tadqiqotda avvalo mantiqiy-tahliliy metod

qo‘llanilib, sun’iy intellekt va intellektual resurslar tushunchalarining ilmiy talqinlari o‘rganildi hamda ularning xizmat ko‘rsatish sohasidagi o‘rni aniqlashtirildi. Shuningdek, taqqoslash metodi yordamida an’anaviy boshqaruv mexanizmlari bilan sun’iy intellektga asoslangan boshqaruv yondashuvlari solishtirildi. Bu orqali raqamli texnologiyalarning samaradorlikka ta’siri baholandi.Empirik tadqiqot elementi sifatida xizmat ko‘rsatish sohasida faoliyat yuritayotgan tashkilotlar faoliyati bo‘yicha ochiq manbalar, tahliliy hisobotlar va ilmiy nashrlar ma’lumotlari o‘rganildi. Ushbu ma’lumotlar umumlashtirish va sintez qilish metodlari orqali qayta ishlanib, xizmat ko‘rsatish jarayonlarida intellektual resurslardan foydalanishning asosiy tendensiyalari aniqlab berildi.Shuningdek, prognozlash metodi yordamida sun’iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish natijasida xizmat ko‘rsatish sohasida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan ijobiy o‘zgarishlar ilmiy asosda baholandi. Tanlangan metodologiya tadqiqot maqsadiga mos bo‘lib, olingan xulosalarning ishonchliligini ta’minlaydi.

Tahlil va natijalar. Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslardan foydalanish darajasi ko‘p jihatdan boshqaruv tizimlarining raqamlashtirilganlik darajasiga bog‘liq. An’anaviy boshqaruv sharoitida xodimlarning bilim va tajribasi ko‘pincha to‘liq hisobga olinmaydi, bu esa xizmatlar sifati va tezligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.Sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etish orqali ushbu muammoni bartaraf etish imkoniyati paydo bo‘lmoqda. Masalan, xizmat ko‘rsatish jarayonlarida ma’lumotlarni avtomatik tahlil qilish tizimlari xodimlar faoliyatidagi kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo‘yicha tezkor choralar ko‘rish imkonini beradi. Bu esa intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.Tahlil jarayonida aniqlanishicha, sun’iy intellekt asosida ishlovchi qarorlarni qo‘llab-quvvatlash tizimlari boshqaruv qarorlarining aniqligini oshirib, inson omiliga bog‘liq subyektiv xatolarni kamaytiradi. Natijada xizmat ko‘rsatish sifati barqarorlashadi va mijozlar qoniqish darajasi oshadi.Shuningdek, xizmat ko‘rsatish sohasida bilimlarni boshqarish tizimlarining sun’iy intellekt asosida tashkil etilishi intellektual resurslardan takroriy va samarasiz foydalanish holatlarini kamaytiradi. Xodimlar o‘rtasida bilim almashinuvi kuchayib, ilg‘or tajribalar tezroq amaliyotga joriy etiladi. Bu esa xizmatlar samaradorligining uzoq muddatli o‘sishini ta’minlaydi.Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etishda inson omilini chetga surish emas, balki uni qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish asosiy ustuvor vazifa bo‘lishi lozim. Aynan inson va sun’iy intellekt o‘rtasidagi uyg‘unlik xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslardan foydalanish samaradorligini maksimal darajaga olib chiqadi.Intellektual resurslar tushunchasi zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda keng qo‘llanilib, u inson kapitali, bilimlar, innovatsion g‘oyalar, tashkiliy tajriba va axborot resurslarini o‘z ichiga oladi. Xizmat ko‘rsatish sohasida ushbu resurslar asosiy ishlab chiqarish omili sifatida namoyon bo‘ladi. Chunki xizmatlar ko‘pincha bevosita inson faoliyati, muloqoti va qaror qabul qilish jarayoni bilan bog‘liqdir.Xizmatlar sifatini oshirishda xodimlarning kasbiy malakasi, muammolarni hal qilish qobiliyati va mijozlar

bilan samarali muloqot olib borish ko‘nikmalari muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli intellektual resurslarni to‘g‘ri boshqarish va rivojlantirish xizmat ko‘rsatish sohasining barqaror rivojlanishini ta’minlaydi. Biroq an’anaviy boshqaruv usullari ushbu resurslardan to‘liq va samarali foydalanish imkonini bermayapti.Aynan shu jihatdan sun’iy intellekt texnologiyalari xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish jarayonlarini optimallashtirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Sun’iy intellekt yordamida xodimlarning ish samaradorligini baholash, bilimlar bazasini shakllantirish va xizmatlar sifatini monitoring qilish imkoniyatlari kengaymoqda.

Ushbu jadval an’anaviy boshqaruv va sun’iy intellektga asoslangan boshqaruv o‘rtasidagi farqlarni ko‘rsatib beradi. Bu metodologiya qismidagi "taqqoslash metodi"ni amalda isbotlash uchun xizmat qiladi.

Ko‘rsatkichlar	An’anaviy boshqaruv yondashuvi	SIga asoslangan boshqaruv mexanizmi
Qaror qabul qilish	Inson tajribasi va instinktiga tayanadi, subyektiv xatolar ehtimoli yuqori.	Katta hajmdagi ma’lumotlar (Big Data) tahliliga tayanadi, xatolar minimal.
Bilimlar almashinuvi	Tarqoq va ko‘pincha shaxsiy tajriba bilan cheklangan.	Yagona raqamli bilimlar bazasi va avtomatik almashinuv tizimi.
Xizmat tezligi	Inson resurslarining jismoniy va aqliy tezligiga bog‘liq.	Chatbotlar va aqlli tizimlar orqali 24/7 tezkor xizmat ko‘rsatish.
Xodimlarni baholash	Davriy va ko‘pincha umumiy mezonlar asosida.	Real vaqt rejimida shaffof va aniq ko‘rsatkichlar (KPI) tahlili.

Sun’iy intellekt texnologiyalari bugungi kunda xizmat ko‘rsatish sohasining deyarli barcha yo‘nalishlarida qo‘llanilmoqda. Jumladan, mijozlar bilan muloqotda chatbotlar, tavsiya tizimlari, aqlli rejalashtirish va prognozlash modellari keng tarqalmoqda. Ushbu texnologiyalar nafaqat xizmatlar tezligi va sifatini oshiradi, balki xodimlarning intellektual salohiyatidan yanada samarali foydalanish imkonini yaratadi.Sun’iy intellekt asosida ishlovchi tizimlar katta hajmdagi ma’lumotlarni tezkor tahlil qilish orqali boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonini soddalashtiradi. Masalan, xizmat ko‘rsatish jarayonlarida yuzaga keladigan muammolarni oldindan aniqlash va ularni bartaraf etish imkoniyati yaratiladi. Bu esa inson omiliga tushadigan yuklamani kamaytirib, xodimlarning ijodiy va strategik vazifalarga ko‘proq e’tibor qaratishiga sharoit yaratadi.Shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalari xodimlarning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Masofaviy ta’lim platformalari, aqlli trening tizimlari orqali xodimlarning kasbiy malakasini oshirish jarayonlari samarali tashkil etilmoqda.

Ushbu jadvalda an’anaviy tizimdan SIga o‘tish natijasida xizmat ko‘rsatish sohasidagi asosiy ko‘rsatkichlarning o‘zgarishi prognoz qilinadi.

Ko‘rsatkichlar	Joriy holat (An’anaviy)	Prognoz (SI joriy etilgandan so‘ng)	Kutilayotgan samaradorlik o‘sishi
Mijozlar so‘roviga javob berish vaqti	10–30 minut	1 minutdan kam (Chatbotlar orqali)	90–95% ga tezlashish

Xodimlarning operatsion yuklamasi	70–80% (Texnik ishlar)	20–30% (Faqat murakkab masalalar)	50% ga kamayish
Ma’lumotlarni tahlil qilish aniqligi	60–75% (Subyektiv omil)	98–99% (Algoritmlar orqali)	25–30% ga aniqlik o‘sishi
Xarajatlarni optimallashtirish	Yuqori (Katta shtat hisobiga)	Past (Avtomatlashtirish hisobiga)	15–20% tejamkorlik

Xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish mexanizmlari sun’iy intellekt texnologiyalari asosida quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshirilishi mumkin. Avvalo, inson kapitalini boshqarish tizimlarini raqamlashtirish orqali xodimlarning bilim, malaka va tajribasini baholashning aniq mezonlari shakllantiriladi. Bu esa kadrlar siyosatini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, bilimlarni boshqarish tizimlarini sun’iy intellekt asosida tashkil etish muhim hisoblanadi. Bunda xizmat ko‘rsatish jarayonida to‘plangan tajriba va bilimlar yagona raqamli platformada jamlanib, undan samarali foydalanish imkoniyati yaratiladi. Natijada xizmatlar sifati barqaror oshib boradi.

Uchinchidan, sun’iy intellekt yordamida xizmatlar samaradorligini monitoring qilish va tahlil qilish mexanizmlari joriy etiladi. Bu jarayonda xizmat ko‘rsatish tezligi, mijozlar qoniqishi va resurslardan foydalanish darajasi doimiy nazorat ostida bo‘ladi. Ushbu mexanizmlar xizmat ko‘rsatish sohasida boshqaruv qarorlarining aniqligi va tezkorligini ta’minlaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish zamonaviy iqtisodiyotning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Sun’iy intellekt asosida tashkil etilgan boshqaruv mexanizmlari inson kapitalidan samarali foydalanish, xizmatlar sifatini oshirish va raqobatbardoshlikni ta’minlash imkonini beradi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, xizmat ko‘rsatish sohasida intellektual resurslarni boshqarish tizimlarini sun’iy intellekt texnologiyalari bilan uyg‘unlashtirish barqaror rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi. Kelgusida ushbu yo‘nalishda olib boriladigan ilmiy-amaliy tadqiqotlar xizmat ko‘rsatish sohasining innovatsion rivojlanishiga xizmat qilishi shubhasizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-sonli "Sun’iy intellekt texnologiyalarini joriy etishni jadallashtirish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi qarori.

2. “Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari”. S.S.Gulyamov, R.H.Ayupov G.R.Baltabayeva . Iqtisod va moliya nashriyoti, 2019-yil